

**Wat zijn
'sociaal-sportieve
initiatieven en praktijken'?**

SPORT.
VLAANDEREN

Inleiding

In Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaan er tal van 'sociaal-sportieve initiatieven en praktijken'. Om het beleid rond deze waardevolle initiatieven, die sport en beweging inzetten ten goede van de maatschappij, te kunnen versterken, is er nood aan een duidelijke definitie en een gemeenschappelijk begrip van de unieke kenmerken van deze initiatieven. Demos bracht deze op vraag van Sport Vlaanderen in kaart en kwam zo tot een werkdefinitie (Redig, 2021). In deze factsheet geven we een overzicht van deze definitie en kenmerken, met als doel om door eenduidige communicatie de bestaande sociaal-sportieve initiatieven te versterken en het lanceren van nieuwe initiatieven aan te moedigen.

Werkdefinitie van sociaal-sportieve initiatieven

Sociaal-sportieve initiatieven werken aan

- (1) de verbetering van de maatschappelijke participatie (deelnemen tot deelhebben);
- (2) de mentale en fysieke gezondheid;
- (3) en de kansen tot actieve sport en beweging voor mensen en groepen die niet vanzelfsprekend toegang vinden tot sport- en bewegingsmogelijkheden en -voorzieningen.

Ze stimuleren en begeleiden een proces naar inclusie, door het aanpakken van diverse participatiedrempels en het bestrijden van uitsluitingsmechanismen.

Ze vertrekken van waardering en erkenning van de kracht van deze mensen en groepen.

Ze werken vanuit de nabijheid en de grote kennis van de leefwereld van deze doelgroepen.

Hun werking gebeurt altijd in een concrete sportsectoroverschrijdende samenwerking.

Het is belangrijk om alle kenmerken van deze werkdefinitie als één samenhangend geheel te beschouwen. Het is dus geen menukaart om uit te kiezen.

Kenmerken van sociaal-sportieve initiatieven

Als je de werkdefinitie ontrafelt, dan verschijnen er zes kenmerken waaraan sociaal-sportieve initiatieven voldoen (figuur 1). Deze zes kenmerken hangen sterk samen. Samen – ze moeten allemaal aanwezig zijn – beschrijven ze de identiteit van een sociaal-sportief initiatief.

1. Drie doelstellingen, samen en tegelijkertijd

Sociaal-sportieve initiatieven streven altijd naar

- (1) **Meer en betere maatschappelijke participatie** – zowel van deelnemers (die af en toe meedoen) als van sterk geëngageerde ‘mede-eigenaars’ van het initiatief; bijna toevallige passanten en ook heel dichtbij betrokken deelhebbers;
- (2) **Een betere gezondheid**, zowel van lichaam als van geest. Het gaat over zich goed voelen, positief denken en het lichaam goed verzorgen;
- (3) **Meer en beter sporten en bewegen**. Van zuiver recreatief, speels en ongedwongen tot getraind, competitief en strak geordend. Een breed continuüm dus, met vele variaties.

Deze drie samenhangende doelstellingen verhouden zich niet hiërarchisch tot elkaar. Dit pakket vormt een gelijkwaardig, maar samenhangend geheel.

2. Een heel specifieke doelgroep die centraal staat

De doelgroep van sociaal-sportieve initiatieven kan beschreven worden als mensen, groepen of gemeenschappen die zich algemeen maatschappelijk of specifiek in verband met sport in een situatie van 'conditionele' achterstand, dus een ongelijkheid qua voorwaarden, bevinden. Deze achterstand kan het gevolg zijn van heel diverse oorzaken, die zowel gelinkt kunnen worden aan persoonskenmerken als aan sociaal-culturele en

sociaal-economische factoren en de vele combinaties en gradaties daarin. Het gaat hier over mensen en groepen die niet vanzelfsprekend toegang vinden tot actieve sport en beweging. Sociaal-sportieve initiatieven geven deze heel uiteenlopende doelgroepen speciale aandacht. Op een bijzondere manier werken ze aan gelijke kansen en aan inclusie.

3. Begeleiden en stimuleren in een proces van inclusie en het aanpakken van drempels en oorzaken van uitsluiting

Sociaal-sportieve initiatieven organiseren én doen. Ze begeleiden mensen in ongelijke kansen, ze stimuleren hen om volwaardig te kunnen meesporten en te bewegen. Dat is een proces, en betekent dat niet altijd, zelfs eerder uitzonderlijk, de doelstellingen allemaal volledig worden behaald. In een succesvolle aanpak wordt er wel vooruitgang geboekt op alle drie de doelstellingen. Dit succes wordt maar behaald als de hinderpalen worden

aangepakt (verminderd of opgelost). De oorzaken van achterstelling en achterstand zitten vaak diepgeworteld. Een oplossing zit niet alleen in het sterker maken (emancipatie, empowerment) van de doelgroepen, maar ook in de aanpak van mechanismen die - vaak zichzelf herhalend - de oorzaak zijn. Dat maakt dat sociaal-sportieve initiatieven zich ook maatschappijkritisch opstellen.

4. Op basis van de kracht, een optimistische benadering

Sociaal-sportieve initiatieven kiezen resoluut voor een krachtdadige, optimistische benadering. Hun aanpak baseert zich altijd op respect voor de kracht en mogelijkheden van hun doelgroepen. Ze werken om te groeien,

om sterker te worden en om autonomie te verhogen. Sociaal-sportieve initiatieven zijn ervan overtuigd dat deze benadering veel probleemoplossende effecten vrijmaakt.

5. Dichtbij de doelgroepen en heel vertrouwd met hun leefwereld

Sociaal-sportieve initiatieven kunnen niet succesvol zijn als ze niet sterk verbonden zijn met en in sommige gevallen behoren tot hun doelgroep(en). Dit kan maar door zich, letterlijk en figuurlijk, in de directe nabijheid van hun doelpubliek te ontwikkelen. Dit

kenmerk is meer dan een methodisch onderdeel, het bepaalt ook de werkingscultuur van sociaal-sportieve initiatieven. Dit wijkt daardoor sterk af van wat doorgaans bij verenigingen hoort.

6. Sportsectoroverschrijdende samenwerking

De scope van sociaal-sportieve initiatieven en de aard en nabijheid van de doelgroep(en) leidt naar een perspectief dat veel ruimer ligt dan de sportbeoefening (zie ook de drie doelstellingen). Zowel de soms erg precaire toestand van het doelpubliek als de aard van de uitdagingen brengt sociaal-sportieve initiatieven onvermijdelijk in contact met actoren van andere beleidssectoren. Het intersectorale aspect behoort tot de essentie (het 'DNA') van sociaal-sportieve initiatieven.

Daarnaast kan het wegwerken van participatiedrempels en uitsluiting maar succesvol zijn indien dit gebeurt in een (h)echte samenwerking met andere sectoren. Sociaal-sportieve initiatieven zullen altijd sterk gelinkt zijn aan sectoren zoals jeugdwerk, hulpverlening, onderwijs en tewerkstelling, waarmee ze actief kunnen netwerken en doelgericht kunnen samenwerken.

Figuur 1: Werkdefinitie van sociaal sportieve initiatieven (mei 2021)

Wat zijn sociaal-sportieve initiatieven?	De kenmerken van sociaal-sportieve initiatieven
Sociaal-sportieve initiatieven werken aan (1) de verbetering van de maatschappelijke participatie (van deelnemen tot deelhebben) (2) de mentale en fysieke gezondheid en (3) de kansen aan actieve sport en beweging van mensen en groepen die niet vanzelfsprekend toegang vinden tot sport- en bewegingsmogelijkheden en -voorzieningen.	1 3 doelstellingen (te)gelijk: meer (1) participatie (2) mentale en fysieke gezondheid (3) actieve sport/beweging
Ze stimuleren en begeleiden een proces naar inclusie, door het aanpakken van diverse participatiedrempels en het bestrijden van uitsluitingsmechanismen.	2 Een expliciete doelgroep: geen vanzelfsprekende toegang tot de bestaande mogelijkheden
Ze vertrekken van waardering en erkenning van de kracht van deze mensen en groepen.	3 Stimuleren/begeleiden van een proces naar inclusie en het aanpakken van drempels en achterstelling
Ze werken vanuit de nabijheid en de grote kennis van de leefwereld van deze doelgroepen.	4 Op basis van geloof in de kracht, offensief
Hun werking gebeurt altijd in een concrete sportsectoroverschrijdende samenwerking.	5 Op basis van nabijheid en grote kennis
	6 Altijd samenwerking en sportsector overschrijdend

Een vlag met een diverse lading

Ondanks de gemeenschappelijke kenmerken is er wel heel wat ruimte voor sociaal-sportieve initiatieven om een eigen identiteit te creëren, met zelfgekozen accenten op bijvoorbeeld het vlak van werking, de gebruikte methodieken en verworven specialiteiten (figuur 2). De variaties kunnen erg uiteenlopend zijn. Zo kunnen sociaal-sportieve initiatieven elk hun eigen en unieke combinatie maken, weliswaar altijd gekaderd en begrensd door de werkdefinitie, maar met eigen accenten.

Methodische varianten

Sociaal-sportieve initiatieven kiezen soms heel uiteenlopende methodes, bijvoorbeeld formeel-informeel, recreatief-competitief, duurzaam of eerder occasioneel, in kleine of grote groepen, binnen of buiten.

Variatie in doelgroepen

Ook doelgroepen kunnen sterk variëren, bijvoorbeeld naar leeftijd, geslacht en andere persoonskenmerken, naar fysieke en mentale eigenschappen, naar sociaal-economische of etnisch-culturele gelijkenissen.

Het accentueren van één specifieke doelstelling

Een sociaal-sportief initiatief kan ook een bijzonder accent leggen op één van de drie doelstellingen, zonder het grote belang van de andere uit het oog te verliezen. Variaties met andere doelstellingen zijn eveneens mogelijk.

Verskil in werkingsniveau

Ook het werkingsniveau zal soms sterk verschillen of heel specifiek zijn, van buurt tot internationaal en alles wat daartussen ligt.

Keuze sportdiscipline

Daarnaast kunnen sociaal-sportieve initiatieven kiezen voor één sportdiscipline of juist een hele grote variatie aan soorten sport en bewegen.

Variatie in de structuur

Ten slotte is er een variatie in de structuur of aard. Het kan (1) een heel autonome, aparte werking zijn, of (2) een duurzaam onderdeel van een groter geheel tot (3) een project of experiment met een tijdelijk karakter. Het gebeurt ook dat een experiment evolueert naar een meer standvastig initiatief.

Figuur 2: Verschillende invullingen van sociaal-sportieve initiatieven binnen de werkdefinitie (mei 2021)

Bronnen

Redig, G. (2021). Sportief én sociaal. Een schoon koppel. Eindrapport van een (voor)onderzoek naar sociale sportinitiatieven in Vlaanderen en Brussel. Brussel: Demos vzw.

Redig, G. (2021). Sociaal en sportief: een schoon koppel. Verslag van ons onderzoek naar sociale sportinitiatieven. Online artikel op <https://demos.be/kenniscentrum/document/sociaal-en-sportief-een-schoon-koppel-verslag-van-ons-onderzoek-naar-sociale>

Meer weten?

- [Lees het volledige onderzoeksrapport van Demos](#)
- [Surf naar de website van het Sociaal sportief platform](#)

COLOFON

Deze publicatie is een uitgave van Sport Vlaanderen, tot stand gekomen door de dienst Kennis- en Informatiecentrum Sport (KICS)

Deze publicatie is ook te raadplegen via sport.vlaanderen/kennisplatform.

Deze publicatie is een samenvatting van de delen m.b.t. de werkdefinitie van sociaal-sportieve initiatieven in het onderzoeksrapport 'Sportief én sociaal. Een schoon koppel. Eindrapport van een (voor)onderzoek naar sociale sportinitiatieven in Vlaanderen en Brussel.' en in het online artikel naar aanleiding van het onderzoeksrapport 'Sociaal en sportief: een schoon koppel. Verslag van ons onderzoek naar sociale sportinitiatieven.' Dit onderzoek werd in opdracht van Sport Vlaanderen in 2021 uitgevoerd door Demos.

Eindredactie

Marjolein van Poppel

Mei 2023

Depotnummer

D/2023/3241/248

Verantwoordelijke uitgever

Philippe Paquay

Administrateur-generaal

Agentschap Sport Vlaanderen

Arenbergstraat 5, 1000 Brussel

SPORT.
VLAANDEREN